

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»**

Кафедра педагогіки та психології

**РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркового освітнього компонента
СІМЕЙНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ**

Рівень освіти

перший (бакалаврський) рівень

(назва рівня вищої освіти)

Спеціальність

для усіх спеціальностей

(код і найменування спеціальності)

Дніпро-2024

Робоча навчальна програма вибіркового освітнього компонента «Сімейне консультування» для здобувачів вищої освіти для всіх спеціальностей.

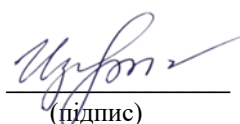
Розробник: к. псих. н. Гмиріна О. І.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від «26» серпня 2024 року № 01

Зав. кафедри (підпис) Станіслав САПОЖНИКОВ, д. пед. н. професор

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «28» серпня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу (підпис) Інна ЗЕРКАЛЬ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	
Мова викладання	українська	
Загальний обсяг годин / кредитів	180 год. /4 кредити	
Кількість змістовних модулів	2	
Годин на аудиторне вивчення	88	20
Годин на самостійне вивчення	92	160
Форма підсумкового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Сімейне консультування» полягає в орієнтуванні студентів у змісті сімейного консультування, їх підготовки до проведення сімейного консультування.

Курс «Сімейне консультування» призначений для підготовки практичного психолога в сфері консультування з проблем сім'ї та шлюбу. Програма навчання дозволяє дати слухачам необхідні теоретичні знання у галузі сімейного консультування, а також сприяє оволодінню основними навичками роботи сімейного психолога-консультанта.

Основними **завданнями** курсу є:

- допомога студентам у засвоєнні сутності психологічного консультування і сімейного консультування зокрема;
- аналіз відмінностей сімейного консультування від сімейної психотерапії
- визначення ролі психолога-консультанта у процесі сімейного консультування;
- засвоєння методів діагностики проблем сім'ї;
- виявлення основних причин, з якими подружжя звертається до психолога-консультанта;
- допомога студентам у виборі найбільш ефективних психотехнік під час роботи з подружжям.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- предмет та об'єкт сімейного консультування;
- основні методи, що застосовуються у процесі сімейного консультування;
- напрямки сімейного консультування;
- конкретні методики психологічного консультування;
- проблеми сімейного консультування

уміти:

- надавати психологічну допомогу у вигляді консультації різним верствам населення;
- застосовувати методи консультативної допомоги;
- проводити психологічне консультування в таких сферах, як сім'я і шлюб;
- застосовувати сучасні методи і техніку психологічного консультування.

Міжпредметні зв'язки: Сімейне консультування тісно пов'язане з загальною, віковою та педагогічною психологією, психологією особистості, психологічним консультуванням, психотерапією тощо.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Сучасні вимоги до сімейного консультування та професійної готовності консультанта. Теорії сімейного консультування

Тема 1. Вступ до курсу «Сімейне консультування»

Місце сімейного консультування в системі психологічної допомоги. Відмінності сімейного консультування від сімейної психотерапії. Основні завдання сімейного консультування. Причини звернення подружжя до сімейного консультанта.

Тема 2. Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні

Вимоги до особистості консультанта, його система цінностей. Психограма та професіограма консультанта. Професійна підготовка консультанта. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта.

Тема 3. Форма та сутність сімейної консультації

Закони формування та розвитку сім'ї. Особливості роботи з одним із подружжя та з подружжям у цілому. Переваги та недоліки роботи з подружжям. Переваги та недоліки роботи з одним із подружжя. Основні етапи сімейного консультування.

Тема 4. Форми психологічного захисту та спротив у консультуванні

Види психологічного захисту. Первинні та вторинні захисні процеси.

Класифікація механізмів захисту та порядок їх дозрівання за Анною Фрейд. Гендерний аспект психологічного захисту.

Тема 5. Системний підхід в сімейному консультуванні (сімейна системна психотерапія)

Розглядаються методики сімейної терапії. Основні принципи консультування та його теоретичні засади.

Тема 6. Психологічні традиції сімейного консультування

Аналітична психологія Юнга в психологічному консультуванні. Використання індивідуальної психології Адлера в психологічному консультуванні. Адлеріанський підхід щодо черговості народження. Активне соціально-психологічне навчання. Особливості застосування АСПН у психологічному консультуванні. Телесно-орієнтована терапія в сімейному консультуванні. Транзактний аналіз як засіб сімейного консультування. Використання методів гештальт-терапії. Позитивна терапія як засіб сімейного консультування. Елементи екзистенційної терапії в сімейному консультуванні. Клієнтоцентричний підхід в сімейному консультуванні. Сімейні розстановки по Хеленгеру. Методики Еріксоновського гіпнозу в сімейному консультуванні. Засоби соціального навчання в сімейному консультуванні

Тема 7. Сучасні засоби у сімейному консультуванні

Засоби соціального навчання у сімейному консультуванні. Поведінкова терапія сім'ї. Використання метафоричних карт в сімейному консультуванні. Використання арт-терапії в сімейному консультуванні. Використання танцювальної терапії в сімейному консультуванні. Психодрама в сімейному консультуванні

Змістовий модуль 2. Сімейне консультування як процес

Тема 8. Форми сімейного консультування

Застосування діагностики під час консультування подружжя. Типові помилки під час проведення діагностики. Психодіагностичні методи і методики діагностування проблем подружжя. Групові форми сімейного консультування. Індивідуальні форми сімейного консультування.

Тема 9. Особливості консультування кризових станів сім'ї

Прояви непорозуміння між подружжям. Основні причини відсутності взаєморозуміння у сім'ї. Шляхи розв'язання проблеми відсутності взаєморозуміння між чоловіком та дружиною. Несумісність характерів. Несумісність звичок чоловіка і дружини. Розходження подружжя у поглядах на життя, виховання дітей, сімейні взаємовідношення. Причини охолодження сімейних стосунків. Причини зради чоловіка або дружини. Етапи роботи з подружжям. Етапи роботи з одним із подружжя.

Особливості консультування сім'ї на першому році сімейного життя. Консультування сім'ї після народження дитини. Консультування сімей з неповнолітніми дітьми. Горизонтальні та вертикальні стосунки в сім'ї. Консультування зрілої сім'ї. Проблема консультування повторних шлюбів. Консультування неповної сім'ї. Причини розлучення. Стадії розлучення. Страх залишитися одинаком (одиначкою). Діти у ситуації розлучення.

Тема 10. Проблема сім'я. Визначення поняття «проблемна сім'я»

Консультування сім'ї із хворою дитиною. Консультування сім'ї з порушенням внутрішньої сімейної комунікації. Проблема сім'ї як дисгармонійного союзу. Психологічний супровід сім'ї у процесі розлучення та після нього. Неповна сім'я та її консультування. Психологічна робота із сім'єю алкоголіків. Психологічний супровід повторного шлюбу

Тема 11. Дитина в сім'ї. Вплив порушення сімейних відносин на психічний розвиток дитини

Типи сімейного виховання. Батьківські директиви.

Тема 12. Перспективи розвитку сімейного консультування в вітчизняній психології

Положення сімейного консультування в Україні. Викреслюються проблеми з якими стикаються сімейні консультанти та розглядаються перспективи розвитку сімейного консультування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												форма контролю
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	с	сп		л	п	лаб	с	с	
Змістовий модуль 1. Сучасні вимоги до сімейного консультування та професійної готовності консультанта. Теорії сімейного консультування													у
Тема 1. Вступ до курсу «Сімейне консультування»	У, ПК	4	2			6	13	2				11	
Тема 2. Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні	У, ПК	2	4			6	11		2			11	к
Тема 3. Форма та сутність сімейної консультації	К	4	2			6	13					11	
Тема 4. Форми психологічного захисту та спротив у консультуванні.	Т	2	4			6	13					11	
Тема 5. Системний підхід в сімейному консультуванні (сімейна системна психотерапія)	У	4	3			7	11		2			11	т
Тема 6. Психологічні традиції сімейного консультування		3	4			7	13		2			11	пк

Тема 7. Сучасні засоби у сімейному консультуванні	У	4	3			7	16	2				14	КР
Всього годин за модулем	90	22	22			44	90	4	6			80	
Змістовий модуль 3. Сімейне консультування як процес													
Тема 8. Форми сімейного консультування	18	4	2			10	18	2				16	у,к
Тема 9. Особливості консультування кризових станів сім'ї	18	2	4			9	18		2			16	пк
Тема 10. Проблемна сім'я. Визначення поняття «проблемна сім'я»	18	4	2			9	18		2			16	
Тема 11. Дитина в сім'ї. Вплив порушення сімейних відносин на психічний розвиток дитини	18	2	4			9	18		2			16	
Тема 12. Перспективи розвитку сімейного консультування в вітчизняній психології	18	4	3			9	18	2				16	У, КР
Всього годин за модулем	90	22	22			46	90	4	6			80	
Всього годин:	180	44	44			92	180	8	12			160	

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 1. Вступ до курсу «Сімейне консультування»	4	2
2.	Тема 2. Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні	2	
3.	Тема 3. Форма та сутність сімейної консультації	4	
4.	Тема 4. Форми психологічного захисту та спротив у консультуванні.	2	
5.	Тема 5. Системний підхід в сімейному консультуванні (сімейна системна психотерапія)	4	
6.	Тема 6. Психологічні традиції сімейного консультування	3	
7.	Тема 7. Сучасні засоби у сімейному консультуванні	4	2
8.	Тема 8. Форми сімейного консультування	2	2
9.	Тема 9. Особливості консультування кризових станів сім'ї	4	
10.	Тема 10. Проблемна сім'я. Визначення поняття «проблемна сім'я»	4	
11.	Тема 11. Дитина в сім'ї. Вплив порушення сімейних відносин на психічний розвиток дитини	4	
12.	Тема 12. Перспективи розвитку сімейного консультування в вітчизняній психології	4	2
	разом:	44	8

5. Теми семінарських занять

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)	Кіл-ть балів
1.	Тема 1. Вступ до курсу «Сімейне консультування»	2		2
2.	Тема 2. Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні	4	2	2
3.	Тема 3. Форма та сутність сімейної консультації	2		2
4.	Тема 4. Форми психологічного захисту та спротив у консультуванні.	4		2
5.	Тема 5. Системний підхід в сімейному консультуванні (сімейна системна психотерапія)	3	2	2
6.	Тема 6. Психологічні традиції сімейного консультування	4	2	2
7.	Тема 7. Сучасні засоби у сімейному консультуванні	3		2
8.	Тема 8. Форми сімейного консультування	2		2
9.	Тема 9. Особливості консультування кризових станів сім'ї	4	2	2
10.	Тема 10. Проблемна сім'я. Визначення поняття «проблемна сім'я»	2	2	2
11.	Тема 11. Дитина в сім'ї. Вплив порушення сімейних відносин на психічний розвиток дитини	4	2	2
12.	Тема 12. Перспективи розвитку сімейного консультування в вітчизняній психології	3		2
	разом:	44	12	24

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№№ п/п	Тема	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)	бали
1.	Вступ до курсу «Сімейне консультування»	6	11	2
2.	Предмет завдання та методи «Сімейного консультування»	6	11	2
3.	Сімейне консультування та сучасні тенденції розвитку сім'ї	6	11	2
4.	Основні етапи процесу сімейного консультування	6	11	2
5.	Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні	7	11	2
6.	Форма та сутність сімейної консультації	7	11	2
7.	Форми психологічного захисту та спротив у консультуванні	7	14	2
8.	Системний підхід в сімейному консультуванні (сімейна системна психотерапія)	10	16	2
9.	Психологічні традиції сімейного	9	16	2

	консультування			
10.	Аналітична психологія Юнга в психологічному консультуванні	9	16	2
11.	Використання індивідуальної психології Адлера в психологічному консультуванні	9	16	2
12.	Тілесно-орієнтована терапія в сімейному консультуванні	9	16	2
Разом		92	160	24

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання полягають в підготовці рефератів та наукових доповідей згідно тематики, наведеної нижче:

1. Мета й основні завдання психологічного консультування сім'ї.
2. Принципи сімейного консультування.
3. Основні положення консультування сім'ї.
4. Відмінності понять "консультування" та "психотерапія".
5. Історія розвитку практичного консультування сім'ї.
6. Основні теоретичні моделі консультування сім'ї. Особливості застосування.
7. Основні положення психодинамічної теорії М.Боуена (поняття "диференціація", "стрес", "тріангуляція").
8. Основні принципи біхевіористичної моделі консультування (поняття "покарання", "винагорода", шляхи до сімейної гармонії).
9. Корекція спілкування партнерів у сім'ї з позиції біхевіористичної моделі.
10. Основні принципи консультування моделі, заснованої на досвіді (поняття "психологічна реальність", "зустріч"; основні ідеї В.Кемплера, К.Вітакера, Р.І.Беквара).
11. Основні положення трансакційної моделі консультування (Е.Берн, Т.Харріс).
12. Стратегічна модель роботи з сім'єю (Д.Хейлі, К.Маданес, П.Пепп).
13. Комунікаційна модель консультування сім'ї (Г.Бейтсон, П.Вацлавік, В.Сатир).
14. Структурна модель роботи з сім'єю (С.Мінухін, Б.Монтальво, Б.Герні та ін.).
15. Структура процесу консультування.
16. Врахування специфіки сучасної української сім'ї в консультативному процесі.
17. Професійні риси психолога-консультанта.
18. Роль і місце консультанта в процесі консультування.
19. Вербальні і невербальні засоби впливу консультанта.
20. Психологічні аспекти консультування сім'ї.
21. Психологічні аспекти групового консультування подружніх пар, сімей, сімейних спільнот.
22. Психологічні особливості дошлюбного консультування.
23. Консультування сім'ї на етапі "медового місяця". Психологічні проблеми цього періоду.
24. Консультування молодого сім'ї з проблем первинної адаптації.
25. Консультування сім'ї, що очікує дитину.
26. Консультування сім'ї після народження дитини. Психологічні проблеми цього періоду.
27. Консультування зрілої сім'ї з проблем вторинної адаптації.
28. Консультування зрілої сім'ї з проблем батьківсько-дитячих стосунків.
29. Консультування сімей людей похилого віку. Психологічні проблеми цього періоду.

29. Консультування сімейної пари в ситуації розлучення.
30. Консультування з приводу подружньої зради.
31. Консультування клієнтів, що пережили насилля в сім'ї.
32. Особистісні особливості клієнта й проблеми в шлюбі.
33. Етичні проблеми психологічного консультування сім'ї.
34. Етнопсихологічні проблеми консультування сім'ї.

ЗАЛІКОВІ ПИТАННЯ:

№ з/п	Назва теми
1.	Вступ до курсу «Сімейне консультування»
2.	Предмет завдання та методи «Сімейного консультування»
3.	Сімейне консультування та сучасні тенденції розвитку сім'ї
4.	Основні етапи процесу сімейного консультування
5.	Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні
6.	Форма та сутність сімейної консультації
7.	Форми психологічного захисту та спротив у консультуванні
8.	Системний підхід в сімейному консультуванні (сімейна системна психотерапія)
9.	Психологічні традиції сімейного консультування
10.	Аналітична психологія Юнга в психологічному консультуванні
11.	Використання індивідуальної психології Адлера в психологічному консультуванні
12.	Телесно-орієнтована терапія в сімейному консультуванні
13.	Транзактний аналіз як засіб сімейного консультування
14.	Використання методів гештальт-терапії
15.	Позитивна терапія як засіб сімейного консультування
16.	Елементи екзистенціальної терапії в сімейному консультуванні
17.	Клієнтоцентрований підхід в сімейному консультуванні
18.	Сімейні розстановки по Хеленгеру
19.	Методики Еріксоновського гіпнозу в сімейному консультуванні
20.	Сучасні засоби у сімейному консультуванні
21.	Засоби соціального навчання у сімейному консультуванні
22.	Поведінкова терапія сім'ї
23.	Використання метафоричних карт в сімейному консультуванні
24.	Використання арт-терапії в сімейному консультуванні
25.	Використання танцювальної терапії в сімейному консультуванні
26.	Форми сімейного консультування
27.	Групові форми сімейного консультування
28.	Індивідуальні форми сімейного консультування
29.	Особливості консультування кризових станів сім'ї
30.	Молода сім'я. Основні види шлюбних сценаріїв
31.	Молода сім'я. Шлюбний договір психологічний зміст
32.	Типи психологічних відносин в шлюбі
33.	Типи сексуальних відносин в шлюбі
34.	Особливості консультування сім'ї на першому році сімейного життя
35.	Консультування сім'ї після народження дитини
36.	Консультування сімей з неповнолітніми дітьми
37.	Горизонтальні та вертикальні стосунки в сім'ї
38.	Консультування зрілої сім'ї
39.	Проблема консультування повторних шлюбів

40.	Проблемна сім'я. Визначення поняття проблемної сім'ї
41.	Консультування сім'ї з хворою дитиною
42.	Консультування сім'ї з порушенням внутрішньо сімейної комунікації
43.	Проблема сім'ї як дисгармонійного союзу
44.	Психологічний супровід сім'ї у процесі розлучення та після нього
45.	Неповна сім'я та її консультування
46.	Психологічна робота із сім'єю алкоголіків
47.	Психологічний супровід повторного шлюбу
48.	Дитина в сім'ї. Вплив порушення сімейних відносин на психічний розвиток дитини
49.	Типи сімейного виховання. Батьківські директиви
50.	Ролі дитини у сім'ї. Материнська депривація
51.	Психологічні механізми формування дитини-невротика
52.	Методи вивчення батьківських позицій та мотивів сімейного виховання
53.	Психолого-педагогічна робота з дітьми
54.	Психолого-педагогічна робота з батьками
55.	Робота соціального педагога із сім'єю
56.	Діагностичні техніки вивчення проблемного поля сім'ї
57.	Схема психологічного аналізу сім'ї як системи
58.	Методи діагностики сімейних відносин
59.	Метод генограми
60.	Скульптура сім'ї
61.	Сімейний простір
62.	Проективний тест «Малюнок сім'ї»
63.	Карта сім'ї
64.	Перспективи розвитку сімейного консультування в вітчизняній психології
65.	Положення сімейного консультування в Україні

9. Основні форми і методи навчання:

- утворення проблемної ситуації;
- розкриття шляху дослідження проблеми, показуючи її вирішення від початку до кінця;
- засвоєння навчального матеріалу на основі узагальнень;
- навчальні дискусії, рольові ігри, ілюстрування, перегляд слайдів;
- формування вмінь і навичок самостійної роботи студентів з осмислення і засвоєння нового матеріалу.

10. Методи контролю:

- поточний контроль з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення прогалин у знаннях студентів;
- тематичний контроль після вивчення нової теми чи нового розділу з метою систематизації знань учнів;
- модульний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного модуля. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на питання,
- відповіді на тести;
- підсумковий контроль: модульна контрольна робота та семестровий залік;
- індивідуальний: усне індивідуальне опитування, реферат;
- груповий: розробка і захист тематичних проєктів;
- фронтальний: усне фронтальне опитування, модульні контрольні роботи, тестові завдання;
- метод самоконтролю.

11. Розподіл балів, які отримують студенти. Екзамен

Поточне оцінювання та самостійна робота												ІНДЗ	Екзамен	Сума балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	12	40	100
Поточний контроль														
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Контроль самостійної роботи														
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 - 100	A

ставиться, якщо студент:

грунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;

- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83 – 89	B
	75 - 82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка “5”, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68 - 74	D
	60 - 67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- викладає матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні визначень;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;
- викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0 – 34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні визначень помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни, який включає:

- навчальну програму дисципліни;
- робочу навчальну програму дисципліни;
- залікові матеріали;
- модульні контрольні роботи;
- конспекти лекцій;
- інформаційно-методичне забезпечення практичних та семінарських занять.

Рекомендована література Основна:

1. Алексеева Ю. А. Психологічне консультування особистості підліткового віку. *Консультативна психологія : підручник* / І. С. Булах, В. У. Кузьменко та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. С. 273-290.
2. Афанасьєва Н. Є. Підходи до визначення психологічного консультування у сучасній психології *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2014. Вип. 16. - С.3-10.
3. Білоусова Н. М. Консультування батьків та вчителів з питання оптимізації розвитку почуття власної гідності у дітей молодшого шкільного віку. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. – Вип. 10: зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. С. 13-20.
4. Бригадир М. Б., Бугерко Я. М., Ревасевич І. С. Загальна психологія. Збірник кейсів: навч.-метод. посіб. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2017. 35 с.
5. Бугерко Я. Рефлексія – засаднича умова самобуття людини. *Методологія і психологія гуманітарного пізнання*. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 753-802.
6. Бушай І. М. Типові помилки психолога – консультанта у професійній діяльності. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. праць*. – Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. Вип. 9. С. 113-119.

7. Васьківська С. В. П'ять вимірів психологічного консультування : навч. посібник. Київ : Ніка-Центр, 2019.
8. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 112 с.
9. Главацька О. Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ : Каравела, 2018.
10. Консультативна психологія: підручник / Булах І. С. та ін. Вінниця : Нілан, 2014. 484 с.
11. Кордунова Н. О. Геронтопсихологія: методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2015. 59 с.
12. Кузьменко В. У., Галіузова А. І. Психолого-педагогічне консультування батьків з питань родинного спілкування з дошкільника. *Міжнародний науковий форум : соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова*. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. Вип. 10. С. 88-93
13. Ланко О. А. Психологічна майстерність консультування: теорія, практика, поступ: монографія. Київ : Богданова А. М., 2019.
14. Максимова Н. Ю. Сімейне консультування: навчальний посібник. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 304 с.
15. Мельничук О. Б. Основи психоконсультування та психокорекції: навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія» та спеціалізацією «Соціально-психологічна реабілітація». Київ: Каравела, 2015. 390 с.
16. Поліщук В. М. Психологія сім'ї : підручник. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с.
17. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію: навч. посібник. Київ : Каравела, 2017. 248 с.
18. Психологічне консультування: навч. посіб. / Анєнкова І. П. та ін. Київ : Каравела, 2018.
19. Психологічне консультування: теорія та практика: навч.-метод.посіб. / за заг. ред. І. М. Зварича, В. Г. Панка, В. М. Радчук. Чернівці: Рута, 2014. 272 с.
20. Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти: навч.-метод. посібник. / Панок В. Г. та інші. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 272 с.
21. Психологічні основи професійного консультування : навчальний посібник / Євдокимова Н. О. та інші. Миколаїв : Іліон, 2015. 384 с.
22. Рябко Ю. В. Техніки і моделі психологічного консультування: навчальний посібник. Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2013. 120 с.
23. Саяк В. І. Педагогічне консультування як професійна діяльність: методичні рекомендації Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 24 с.
24. Соціально-педагогічне консультування: навчальний посібник / Харченко С. Я. та ін. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. 403 с.
25. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 364 с.
26. Чаплук Я. В., Чернописький О. М. Основи психологічного консультування: навчально-методичний посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 248 с.

27. Щербань О. П. Практика психологічного консультування. Київ : «Право», 2014.

Допоміжна:

1. Антонова-Турченко О. Г. Від конфлікту до взаєморозуміння. Київ: Інт. психології, 2020. – 36 с.
2. Кутішенко В. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
3. Савчин М. В. Загальна психологія : підручник. Вид. 3-тє, стереотип. Київ, ВЦ «Акаде-мія», 2020. 344 с.
4. Словник-довідник психолога-консультанта / Гаркавенко Н. В., Чаплак Я. В., Шанд-рук С. К., Солійчук І. І. Чернівці, 2010. 200 с.